

RAUNÊ DÊSIM'IRA

Hakkı Çimen

„Çerênia ma eve zıncılı gireda
Mîrodê zerê ma roy verdero”

Ez sera 1979'de amu Almanya. 1984'de şiu Tırkia. Roza ke mı wast peyser beri Almanya, polisê Tırkia meydanê tiyarude ez pêguretu. 19 roji Anqara'de, asme ki Mamekiye'de hepiste (hücre) mendo. Ez ke 1984'te hepısra vejıu, mekemede beraat kerd uncia amu Almanya. Ancax hire serura tepia sera 1987'de ez, lazê mı, ju ki olvozê mîno Alman Hans Josef pia şimê dewe. Dewede teyna phonc roji mendimê. Terörê PKK u terörê dugela Tırkia millet vısnay vi pêro. E ke lêl kewtêne dê, millet kewtenê zerê çeunê ho, reyna hata ve soder tever nêşienê. Piê minê rameti zerê çeide zu tenekê qajio thol nay vi ro, nêverdene ma sonde şimê tever. Mara vatenê: „Sonde meşerê tever. Mijia sîma ke ame na tenekede bıkerê.”

Sera 1987'de dewede tılısmê her çi şikiay vi. Millet mîrozın bi. Ewro mîrê hêni yeno ke, i rozu kês nêşikienê bihuyiyo. Î rozura hata ve ewro Dêsim'de kês kêşirê tivar nêkeno.

Hata ve sera 2006 ez nêşiu Dêsim. Mı herdaim zaf wast ke şeri, hama tersura nêşiu. Welat, dewe u jiyari u diyari bi ve du pîrnîkunê mîru şî. Xesrêta zerê mîrao ke thom u tuzê nun u sola Almanya ewro ki çina mîrê. Zımîstonê 2006'ide piê mı ke şî haqia ho, ma cınaza dey Bursa'ra berde Dêsim'de dewa made, lewe kalikê mîde teslimê hardo jiargoy kerde. Weşia dey arde ve hurendî. Hama ez teyna zu sewe dewede mendo. Roza bine soder rew şiu Qıslê. Uzara ki şiu Mamekiye'de nişto ve otobosê Anqara.

Esmer, yane sera 2008'ide asma amnonia peenede Düsseldorf'ra niştimê ro tiyara, Malatya'de ameymê war.

DÜSSELDORF-MALATYA

Ma Düsseldorf'ra niştimê ro tiyara. Beno 4 saatira tepya Malatya'de ke ameymê war, davadavê peroji bi. Hak ke a saatede tiji verra ronene, hak tanya tijide pêşêne. Heni germ bi. Juy marê qeseykerd, va ke: “Na meydan îê eskerê Tırkia'ı. Hama nıka na meydanra heto de zu kerdo ve îê tiyarunê sivil. Meydanê teyarunê îê sivil newe vîrazenê, kenê gırs u hira.” Ma tiyarara ameymê war, kewtimê qontrollê pasaporte u îê gumrig. Uza teyna dî memuri gureenê. Daera xeylae waxt werd ra hata ke kontrolura vêjiaymê. Bıra Murat ve Bıra Sileman'ıra eve tomoşil Gazike'ra verva ma amey vi. Ma jumini desinde di, vîrarê fiştê zuminira, kewtime tomoşil. Tomoşilde hem hal u demê jumini hemi ki; ma Almanya'ra, yinu ki Mamekiye u hetunê Dêsim'e binura xeveri qeseykerdi. Ma jvinira naşti u doşti perskerdi. Qeseykerdena ma pîrdê wertê Malatya u Xarpêt'de eskeru cevisne, mara cızdanê kamie u pasaportî waşti. Na qontrolra tepia uncia kewtimê ra rae. Meydanê tiyarunê Malatya, Mamekiye'ra beno ke 240 km. duriyo. Tavi perşi, cuavi, yaranie u zeravie na rae raşti kerde ve kılme. Ma ke pîrdê Perê'ra (Peri) verdimê ra, nêvêrdimê ra, eskeru ma uncia vindarnaymê. Uncia cızdanê kamiê u pasaportê ma qontrol kerdi. Silemani va ke: „Pîrdê Mazgerd'ide ki beno ke qontrol esto. Hama uza qontrol çinê bi. Uzara beno ke vişt deqade ameymê Gazike.

GAZIKE/MAMEKİYE

„Suzê minê bêkeşi çino.” (M. Zelemele)

Gazike' de hona mao ke zerê çei nêşimê, hire heligopterunê eskerê Tırki kerd ve zing u tingie uşti ra. Xeylae waxt vengê domonu u qulê bini, vengê aravu, vengê tayiri u turi, xusaisê uwa Çemê Muzir'ı u iê Çemê Marçik'ı biria. Suka Mamekiye, wertê kounê dormê Mamakiye zuxulenia motorunê heligopteru kerde pire. Heligopteri ke bi berji, verdi ra, kewti duri, şı, kutiku veng kerd ve zu, helme ki i loay. Çınayrê, qey loay zu Haq zu ki kutiki ve ho zonenê. Ancax zingie u tingia heligopteru u loaisê kutikura tepia ma ve wayrunê çeira şikaymê ke hal u demê zumini perskerimê. Perozra têpya heligopteri uncia amey. Uncia vengê helgopteru, vengê her maxlukati u her çiê bini birna. Dinura dımma uncia kutiki loay. Varasonra nafae ki ekte minareunê camiura eve makina vengberzkerdoxe (hoparlör) vengê ezana Sünniu zarê gosunê ma çerkerdi. Uncia naver u boverra, cêr u corra Gola Mamekiye zıngie. Hafizo ke hona zirçeno, waneno, a helmede kutiki ki kewti werte. İ ki loay. Muzikio de komik ard ve meydan. Gazike' de sewa mawa virende, fecirêsoderide vengê ezane hewnê mı remna. Mı heni xof kerd ke, jê domone qiji cılera thil biu. Helmera têpia uncia vengê muezini u iê kutiku kewt têwerte. Sewe bine ke mi Gazık' de viarnay ra, rakewtenera avê mı gosê ho eve peme kerdi tomer.

ESKER, POLİS, QEREQOLİ

İson ke Qovancılar'a vêrenu ra hona Pırdê Pêre nêkewto, hetê deste raştide qereqolo vireno. Korpiê Pêre'ra ke verdimê bover, uza eskeri ma daymê vindarnaene. Uza ki zu qereqol vırasto. Oradimma qereqolê Pırdê Mazgerdi' o. Mordem her ke kewt nêjidiye suka Mamekiye qereqoli ki jêdinê. Taê iê eskeriê. Taê iê polişiê. Taê bini ki iê "özel timê". Kounê dormê Mamekiye u Gazike, Marçik u Şexank'ide her 5 ya ki 10 kilometrude zu qerqol vırasto. En qereqolo berz Kertê Mazgerd' idero. Gazike' de bonê ke nıka alay ya ki tugay tederu, waxtê made Mektevê Malimu bi. Mı ki uza wend. Biu malimê zonê Tırki.

Suka Tunceli' de her ca polis, esker ya ki özel timo. Dele ke dimê ho na hetu ya ki duheti serro rasano, ya gineno ro zu polişi, ya zu eskeri, ya ki özel timiji.

Juyo ejnebi (pêse) ke, sero Mamekiye (Tunceli), hedi vineo ke na suke binê işgaldera. Hewa rındeko, uwe rındeka, çemi rındekê, koy rındekê. Hama kês ho postê hodê zerehira u zerêwes nêvineno. Mirojêni dev u riê milleti gureto ve binê bandıra ho.

TİVARÊ KÊŞİ KÊŞİRÊ ÇİNO

Mamekiye' de Nazmiya' de zafe rey gino pıro ke, millet zuminide sa u sorira qeseykeno. Zu qesa awa binê nêcêna. Qesê milleti, helmera têpia vêjineru têri. Dizadize zumini benê. Çı raçtio, çı ğeleta bölünêbeno. Millet zuminira terseno. Pi, lajê hora terseno. Mordemi, mordemunê hora xof kenê. Tivarê kêşi kêşirê çino.

Virende Gazike' de oradimma ki Qıslê' de mı dı mordemê khokimi ziyaret kerdi. Apo ke mı Gazike' de tey qeseykerd, u mı raa virene di, naskerd. Hama iê Qıslê' i naskordox u dostê çe mao khano. Hurdimena ki beno ke 85-90 seruderê. Gazike' de, hal u dem perskerdenera têpia ma çay sımıt. Qesey bi ra. Wertê qesude lazê Ap Seydali piê hora nia perskerd:

- Bao name milletê ma çiko?

Ap Seydali nia cuav da:

- Biz oz ba oz Tirkiz. Xorasan'ra ameymê. Cısnê Mihemmed Oli'raymê. Oz ba oz Müslüman maymê. Ma nê Tırk nê ki Khurimê.

Na cuavi serra laji na perse piê hora perskerde:

- To va ke "Ma Tirkimê." Oradimma ki va ke: "Ma Tırk nimê. Ma Khur nimê." Peki ma çı milletime? Name milletê ma çiko?

Ap Seydali:

- Ma ve Zazaunê Pali'ra (Palu) mordemimê.

Roza bine şiu Qıslê. Mı ki na perşi qe nêurnay. Qıslê'de dostê cê mao khanira perskerdi. Cuavê ke Ap Seydali Gazıke'de day, dostê çe mao kahni ki Qıslê'de day. Na cavu şikimê ke nia analiz bıkerimê: Berê (generasiyon, kuşak) kokimunê Dêsim'i ho eve hire versiyonu sevekneno.

Versiyonê 1.ine: „Ma Tırkimê.”: Nia ho polişi u eskeri u sorgi u sualra, hepısra xelesnenê.

Versiyonê 2.ine: „Ma Müslümanimê: Nia ho zulümê Sunniunê radikalura seveknênê.

Versiyonê 3.ine: „Ma Tırk ki nimê, Khur ki nimê”: Nia kamia huya rastere çevê rakerde verdane. Kokimi zaf tecrubeliê. Î rındi zonenê ke, juo ke na persu mıra perskeno, ya wazeno ke mıra bıhesno, ez vajinê, <Ma Tırkimê.> Ya ki wazeno ke mıra bıhesno, ez vajine, <Ma Müslümanimê.> Ya ki wazeno ke, ez vajinê, <Ma zu milletto de binimê. Tırk ki nimê. Khur ki nimê. >

Dire bırau mirê rapor kerd: Taê kokimi ki 4 versiyonu vanê:

Versiyonê 4.ine ki nia ro: „Ma Kırmancimê.” Yane juyo ke Khuro, yaki hetê pkk ya ki partia Khuru'dero, cırê ters meşero, xıravie mekerö.

BARAJÎ U FESTİVALÊ MUNZİR'Î

Zu generale dugela Osman'î 18. seserude (yüzyıl) raporê hode nia nusto: „Dersim bınê uwe kerimê. Henio ke eşqıyay tede bıxenekiê.” Tertelê 1938'ıra têpia Dugela Tırkia heto zura milletê ma taqıv kerd, wertê terörıde vêsna, heto binra ki eve Keban sıfte kerd, baraji vıraşti. Nıka heşt barajê ke Dêsim'de plankerdê, dinura dı baraji vırastê qedenê. Hama hona vırenia uwe pênegureta, uwe gole nêkerda.

Sera 2000'ide Dêsmızu sıfte kerd, verva planbiaena barajura Festivalê Munzir'î vıraşti. Wastenê ke verva baraju milleti pêhesnê. Henio ke baraji mevırajîê. Hama organizasiyoni u partiê Khurmancu, xeylae serio ke Festivalê Munzir'î politika horê kenê alet. Festivalê Munzir'io 8.inê, Dêsim şiaena mara dı rojira avê qedıyay vı. Na festivalde mirê DTP'î Ahmet Türk ki amo ve Mamekiye. A. Türk'î dergaderg qeseykerdo, propaganda ho kerda. DTP'ra zu qesekerdoxê bini ki (name na mordemi mı tesbit nêkerd) nia vato: „Desmızênê, endi Zazaki caver dê! Khurmanci (Khurki) bımusê!”

Na festivalde zonê Dêsmızu Zazaki'de kês qeseykerdene nêdo. Organizasiyonunê Khurmancu, hire roji jê vatena ho propaganda mıllıyetçenia Khurmancu (Khuru) vıраста. Kêşi tıvar nêkerdo, verva na propaganda Khuru nêvejio.

İŞGAL

Mamekiye u qezunê Mamekiye (Tunceli) esker, polis, özel timê Tırkia u propagandciyê u teroristê Khur' u qontrol kenê. Mamekiye, qezê Mamekiye, dewi, koy yane kuli Dêsim bınê işgaldero. Dêsim'de dı işgali estê:

a). İşgalê Dugela Tırkia. Na işgal resmio. Eve “Tunceli Qanunu”, “Tertelê Dêsim”ıra dımma işgal vırajio. Esker, polis, cami, mektevi u zafe müesesê bini bınê emrê hokumatê Dugela Tırkia'de soder u sonde, 70 serera nat wazenê ke Zazau tırkkêrê. İtiqat, zon, bırr, uwe, çemi, koy, dewi u mal u mık bio ve malê Dugela Tırkia.

b). İşgalê Khuru: Her kês işgalê Dugela Tırkia vinêno. Hama zaf senık cuaniki u cuamerdi ginê ve pıro ke, Dêsim'de işgalê Khuru ki esto. Khuri ser u bine qeşi, Zazaunê Elevü'ra vanê: “Sıma Khurê rezê. Sıma zaf Khurê çêriê. Sıma zaf Khurê şêriê.” Khuri hona ewro ki nia pê Zazaunê Elevü xapnenê, benê seweta politika ho gurenênê. M. N. Dersimi'ra nat zafê rêzunê

Zazau seweta politika Khuru can do. 30 serê şiddet u terörê Khuru'ra dımma nıka Partia Khuru DTP hem Dêsim'ra zu parlamenter veto, hemi ki reisênia Belediye Tunceli kerda Khur. Daera Festivalê Munzur'io 8. 'ide ki vato ke: „Zazaki caver dê, Khurki bımusê!” Zu propaganda qılerine: Xeylae ison Dêsim'de kamia huya Zazaeni inkar nêkeno. Xeylae Dêsmiji, zonê ho Zazaki'rê, kulturê horê wayreni kenê. Verva naynu partünê Khuru Dêsim'de zuri kerdê vıla, veng veto, vanê ke: „Naê ke ho Zaza vinenê, i ve dugela Tırkia'ra pia gureenê. Ni Zazaci, Khuru zuminira kenê cia. Zazaci bölücüê. Zazaci, ajanê Tırkunê!”

MAMAEKIYE'DE BUDELAENI BIA MODA

Waxtede Palavra Meydaniê Mamekiyê'de çepçü postalê ho helesnenê ro, palavra kerdenê. Eve palavra her roz Mozambik, Nikaragua, Peru, sınıfa karkerdoxunê Tırkia u zafe milletê na dina xelesnenê. Hama demê qalê milletê huê Zaza'ı (Dimili) nêardenê ra. Nıka Dêsim'de hukmê çepçü bio khemi. Îê ke waxtede hard u asmen liştenê, jêdeê dinu endi na dinade niê. Ya tetükşünê organizsiyonunê Tırk'u ya ki iê Khur'u dina dinu vurna. Nıka na meydande xeğe maê ke Khuru'rê gureenê, i ve budelaura volta ho erzenê. Terörê Tırkia u iê partünê Khuru millet hetê aqıl u famira kerdo ve seqet. Taê batınra qeseykenê, batınra xeveru danê. Vanê: „Xevera mı esta. Batındê mı di. 1978 Dewa Vesnaena Otele Madımak'te namê Aziz Nesin'ı ki defterê Uli Divan'de bi. Mekemê dey ki virajino. Çı ke qetilbiaena 38 rezude bêçıka dey ki pırara.” Tainê ki na qesa Tırki kerda ezber, vanê: „Zaza, Kürt, Türk önemli değil. Önemli olan insan olmak.”

Çıturi mordem şikino binê lıngunê sareteveride beno ison? Nêzonenu ez. Dırê mordemi mı di, mira girşi, mira wes u wari bi. Hama inu Seyuşen, Murto Mozık ve Bertal'ı Zımelpizik taqlit kerdenê, pars kerdenê arê. Meydanê Palavra'ra, qewu u parkura fetelienê, vatenê: „Ero peru bi dê mı! E ke nêdana, zotu danu to ro! Zotê mı isoni lonêkenê!” Taê cuaniki u cuamerdu qeseykerd, va ke: „Dêsim'de nıka zafe ison bio ve müptela eroni u haşhaşi. Sımenê, benê ve xeğ. Nia wazenê ke derdu u khulu ho virira bıkerê.”

Eve bomeni rae ramıtene bia moda. Naê ke ho nane ro bomeni belkia ki nia fıkrkenê: „Ez ke merdo, mirê ki jê Seyuşen'ı xısmete u hurmete kenê. Mezela mı kenê sıpie. Jê iê Seyuşen'ı mirê heykele virazenê.”

Fikirê kamio Seyuşen'ıre heykele vırastene? Mezela Seyuşen'ı kami da vırastene? Vosno ke vali Kenan Güven tırto, kami ardo kaleka mezela Seyuşen'ıde no ro? Ni kamê? Qey naynu nia kerdo? Niê ke pê psikolojiê milletê ma kaykenê kamê? Mira gore gunê ni meseley zalal bê. Peyê na karide kam esto, çı esto, çı çino vejiê werte.

İSTİHBARATI

Zu qul ke teverra ame Mamekiye, millet desinde xevere ceno. Ya ki cae ke zuy zu qesa qeseykerde, na qesa reu bena vıla. Mamekiye'de hire istihbarati estê:

a) İstihbaratê Dugela Tırkia. Dijidao.

b). İstihbartê Partiya Khuru. Zu ke Zazaki, Kulturê Zazau, Kamia Zazau serro qeseykeno, xeveri desinde sonê Partia Khuru (DTP) şubê Tunceli. Tavi rozunê binu mı di ke, dırê mordemi ita uza amey satalê mı bi. Hama saia Xızır'ıra, çıturi ke amey, uncia heni vêrdi ra, şı. Dêsim'de Khuru'ra jêde biraê ma wazenê ke çımunê biraunê ho vezê. Daera Dêsim'de kokımı, na problem eve na mesel kenê zalal:

Roze zu mordem, zu mordemo ke zu çımra bio kor, deyra nia perskeno:

- Na çımê tuyo ke bio kor, kami vet?

Ey ki vato:

- Biraê mı vet.

Perskerdoxi ki vato ke:

- Wey! Daera xori veto!

c). İstihbaratê Desmizu:

Pêru waxtede yeqrari, xınami, ya ki mordemi bi zuminide. Daera hona zumini naskenê. Zu ke teverra şî ve Mamekiye ya ki şî qezunê Mamekiye, xevera amaena na isoni reu bena vıla.

Ewro tavi telefonê cevi ki esto. Naê ke Mamekiye' de weşıya ho ramenê, zumini pil u qız, heve ve heve naskenê. Ma Gazıke' de niştimê ro dolmuşî ke şimê boverdest, zu mordemeki mıra nia perskerd:

- Sıma meymanê?

Mı ki nia cuav da:

- Tı kamiji meymaneneni perskena? Ma pêrupia ki meyman nimê na dinade?

Nae serra ey nia perskerd: "Mı hesna ke, tı wazena vosn serê mezela piê horê vırastene de. To da vırastene?"

Mı ki nia cuav da:

- Raştio. Ez wazenu ke yu vosnêmezele vırastene dine. Hama tı kama? Ez to nasnêkeno. To kamira na xevere gurete?

Ey ki nia cuv da mı:

- İta pêru zumini naskenê. Çe her keşide, cevê her keşide telefoni estê. Xevere cae nêvındena.

RAA PERTAGE'RA

Eve dolmuş raa Pertage'ra soder reu şimê Xarpêt, sonde cêraymê ra ameymê Mamekiye. Raa Pertage, wertê Şixank'io Pırdê Mazgerd'ide bena cia. Tik tır u gerisunê Sorpian'iro jê ejdahiro de bêdevani ge na heti, ge du heti serde lifdana, çerexina sona. Sorpian' de, serê zu dı bonu çati kerdo, honde nêvurio. Sorpian'ra ke vêrdimê ra, tır u kasê hetê Pertage verva ma amey. Dolmuş xeylae çerexia. Jê doê zerê meske ma tede nata ameyme, bota şimê. Peniede kora ameymê war, kewtimê suka Pertage. Na rae qe nêvuria. 30 serera avê ke çitur bie, nıka ki hênia.

Pertage' de dirê bonunê neweura, rae u iskela feribotera qederi mı çiode newe nêdi. Baraji Pertage nêvurna. Dormê baraji hona jê vireni rup u rupale. Caede bır nêno ro. Qela'ra vas mas tijira vesay vi. Rengê Qela Pertage düriadüri jê mianê herê gewri osene. Restore kerdene. Ma ke ameimê iskela feribote, virende lewe ju qereqolira veraymê ra. Peyê qereqolide, serenia raede eskeri, pê hedera ho arda, uza jê parki xemelno. Çimantora malê pheskuvî, zaranci maranci vırastê. Hama qe rındek nêvirajîê. Tede sınatê çinebie. Feribotera veraymê ra, şimê boverdest. Uza eskeri rae gureti vi. Cızdanê kamie u pasaporti waştî. Qontrolra têpia hetê Xarpêt' i serde şimê. Wertê Pertage u Xarpêt' de dewi biê ve rındeki. Rae ki rında. Jê îe Almanya ma bağê hengure di. Na bağî zaf kerdê ve modern.

XARPET

Dı serira avê piê mı mirê weşıya ho kerde, va ke: "Vosn mezela mı serne." Ma Mamekiye' de, Qıslê' de vırastoxê (hosta) vonê mezelu cereaimê. Dı mordemiê ke ma tey qeseykerd, i 80 serura vêrdê ve ra. Mara va ke: „Mı na kar caver do. Ez endi nêşikinü.” Roze Mamekiye' de zuy va ke: „Xarpet/ Saklıçêşme' de zu hostae mezelu esto, reye şerê uza perskerê.” Daera ma raa Pertage'ra şimê Xarpêt. Garajê Xozat' de ameymê war. Uzara niştimê ro dolmuş şimê Doğukent. Uzara ki, milletira perskerd, eve lingu şimê Saklıçêşme. Saklıçêşme binê Xarpeto Kan'ide, binenia qelade dewa de rındeka. Raştî ki wederdao. Her ca darê tüy u gozune. Darê tüyu hêni khokimê ke vırara dı mordemu ancax serro resena pê. Ju kutiki ve dirê mangura uza tüye ke rışie hard, uza biê husk, i werdenê. İştâ mı ki biê ra, mı ki ita uza tüye ke gılvunê alçağuraê, i werdi. Şiu rozunê domonemia ho, amu.

Saklıçeşme'de ki mordemeki mirodê piê mi nêard ve hurendi. Peyser cereymê ra, şimê çarşîê Xarpêt'î. Uza zu Zazaê Palu'ra tûye huski, baştîq, origin herina. Ma ke Zazaki qeseykerd, wairê dukani ki çay va ke, fiati ardi war. Mı ke va ke:

- Ez wazenu şeri Palu. Uza oteli estê? Kamiji rîndo? Kamiji iê Zazauno?

Ey ki va ke:

- Ez telefonê şe ma danu to. Tı çı waxt wazena mîra vaze. Ez biraunê horê telefon kenu ra. Î torê uza wayreni kenê.

Ma ke ameymê garajde uncia niştimê ro dolmuş, peyser cêraymê ra, amera mi virri ke, piê mi ve deuzunê mara ki payiz ve payiz eve goligu ron u toraq berdenê Xarpet'de rotene Zazau. E ke peyser amenê dewe, heştera jede qalê Zazaunê Palu kerdenê. Yani kalikunê ma ki axsata ho mordemunê huyê Paluzu'de kerda. Ma ki şimê honde dukanura feteliaymê, dukano de binde nê, dukano ke tede Zazaki qesey bi, uza ma purti herina.

Xarpet'ra ke ameymê, uncia eve feribote vîşaymê bover hetê Pertage. Nafae ki qereqolê hetê Pertagê cuzdanê kamia ma qontrol kerdi.

QISLE

Mamekiye'ra ke vêjia, raa tomifilia ke çatê Cemê Munzir'î u Cemê Pulemuriye'de, verê korpide hetê çepi serro sona, sona Pulemuriye, Erzingan u Erzurum'î u Qisle. Na raera hete destê raştide Bonêcemi vîrajio. Bonêcemi'ra ke verdimê ra, heto çepde, cor şenera hurendia mezulunê Mamekiye'ê. Mezela Seyuşen'î ki uzara. Mermerra eve usilê sandîqê vîrasta.

Kalekede zu vosno kan no ro. Bînenia na mezelude hurendia "Aşkın Beton" io. Rae fekê Cemê Pulemuriye taqiv kena. Dı caude fekê çemide palika qumî u çağîli sanê pe. İta uza dirê boni newe vîrastê, çati kerdê. Zuvina newe towa çino. Qutudere'de dı tunelunê kilmekura vêrena ra. Tunelê 2.inede vîşina bover dest.

Raa Qışli, Kirig'de raa Pulemuriye'ra bena cia. Rae, Kirig boverdestde caverdana, Gerise'ro sona. Catê na raude, bînenia u corênia raude qulê eskeri vîrastê. Hama quley thol bi. Beno ke qulêura 100 m. cor pulra qereqolê eskerio. Rae kaleka qereqolira vêrena ra, çerexina sona. Rae asphalt kerda, hama zuvina ki qe nêvuria. Darê mojeni u azgilerê ke 30 serera avê dormê na raede bi, hona hurendia hoderê.

İta seweta dara azgilerê şikinu vano ke, dara azgilere dara Dêsim'ia. Welati u dugelê ke ez şiu cı, cıra feteliu, mı cae dara azgilere hona nêdia. Mîrê heni yeno dara azgilere teyna coğrafya u hewae (iklim) Dêsim'de weşia ho ramena.

Dolmuşê ma weku, deru, kasu u aşenura vêrd ra. Beno ke vişt deqade vejia ser. Vîrende ma Koê Duzgın'î u pulê Sov'î di. Ponc dequra têpia kewtimê Vîlêxarse. Uzara vîrende Koê Hamık'î, oradımma ki Qisle osa. Mezelxanê Qışli ardo Vîlêxarse. Corenia mezelxanide ki qereqolê eskeri vîrasto. Vîlêxarse'ra hata ve zerê Qışli rae kerda ve hira. Bînenia raede newe dari nêro.

Qisle, Qisleo kano. Nêjêdio, gîrsnêbio.

MEKTEVÎ Kerdê Qislê Eskerî u Polîşî

Mektevê sonsoderiê Qışli (Nazimiye Yatılı Bölge Okulu), Tertelê 1938'ra ve hata serunê 1960 qisle bio. Vîrastena na qışlide Dêsmiji jê heşiru gurenê. Mı ki mektevoviren (ilkokul) na Yatılı Okulê Nazmiya'de wend. Na mektevê tırkkerdene (türkleştirme okulu) nika uncia kerdo ve qislê eskeri. Her kosede esker nêwetide bi. Seweta mektevê sonsoderi (yatılı okul) Derêxarse'de newede mektev vîrasto.

Mamekiye´de ki Mektevê Malimu kerdo ve qislê eskeri. Mı na mektevde ki wend. Mektevo ke kerdo ve qisle dormêde dêsê berji virastê. Serê desura ki têlo sincıkın onto. Her 50 metrode qulê eskeri virastê. Esker uzau son u soder nêweti cêno.

Hiris serura avê Şexank´te seweta „mektevê ziraat“i boni virasti. Ekte ma di ke, na mektev kerd ve emniyet müdirliği. Ez sera 1984´te uza 29 roji hücrede mendo. Uza iskence bi. Nıka emniyet müdirliği berda cao de bın. Wazene ke uza Universita Tunceli viraze.

MERGARIZ, DEWA KURESU

„Mergarizo Mergarizo
Naverê ho duzo
Boverê ho duzo
Waxtede dewe bie
Nıka ipisizo“ (Emina Gulin´i)

Qıslê´ra niştimê ro Dolmuş çimê Mergarız. Des u ponc çey dewederê nıka. Naynura 4 çey Ğerb´ira peyser amê. Taê ki usari hete Ğerb´ira sonê dewe, hata paizo peen dewede manenê. Goşt, soy, biber, tüyu, faşla u domatesu kenê husk. Hewa ke bi ve serd, peyser sonê ve Ğerb (jedera Estemol).

Naê ke Avrupa´derê i ki amnoni dewe kenê ve şen.

Mergarız´de uncia maloşia (biji) no ro. Îê her çey malo şia çino. Hama her çe dirê mengu keno weie. Dewde sıt, most, ron, toraq, pendir, hemgen, domateşi, xıyari, biber, faşla tejie, boldırzani u taê zarzauto bin bol bi. Ma ke dewede bimê waxtê tüyu vêrdi ve ra. Soy, herugiê şiyay, muri u qoki amenê diaene.

Naê ke dewede herdaim weşia ho ramenê, jê vıreni zaf nêxevetinê. Hegau nêramenê. Honde ke heywanunê ho benê bır, anê çe, dosenê. Zu ki seweta zımıstoni cırê alef çinenê, hevikê ki velg bırnenê.

Dewa Mergariji´de hegay naver u bover destra biê owin. Di bonura qederi boni pêru kerdê ve çati. Zımıstoni woreestenera xeleşie. Hama dewede millet xêr zumini nêkeno. Nıka zafê hetura reetê, uncia ki zumini bilasewe u biladewa koçenê.

Pêroine dolavê cemediê girşi hêrinê. Goştê qırvanunê Jiara Hewsê Dewe u goştê qırvanunê Kemerê Duzgın´i kenê cı, cemednenê. Goştê qırvani deyrao dengizo. Uncia ki taê goştê malêpeskuvî u goştê zarancu kenê dolavunê cemedi. Na saydkerdena malêpeskuvî u iê zarancu qe rinde nia. Çıturi ke maloşia (biji) bir koceno, keno ve keçel, saydarê Mergarız´i ki Malê Duzgın´i heni qetil kenê. Rindekenia taviati nia sığır bena.

Dewede dewiji gê Zazaki, gê ki Tırki qeseykenê. Wertede gegane ki Almanki ame ve gosunê mı. Millet şikinü televizyon şerkeno.

Bono ke fekê dereide waxtede mektevoviren bi, nıka zu ap ve xanıma hora tede nisenê ro. Bonê dinu ki jê bonunê ma serunê 1990´die terörê Dugela Tırkia u terörê pkk vesnê, rızınê. Zafe çey terörê Dugela Tırkia u terörê pkk ver remê hetê Ğerb´i ser şîê, reyna nêamê. Lete dê Derearei xan u xıraveo. Jiara Paçıkene´ra ke vêrdimê ra, hetê destê çepide Pul xan u xıraveo. Qe belünebeno ke, waxtede ita 6 çeu weşia ho ramitenê. 100 metroy ora cêr paga bonunê Çe Alheyderê Aldoşt´ia. Bonê hetê Ponu peru rıjiê. Zu bon Hopoasaq´de payrao. Ovaderi ki tıptola. 30 serura avê ita 3 çeu weşia ho ramitenê. Hemug´de 7 çey bi. Nıka zu çe Hemug´o

Corên´de, zu çe ki Hemug´o binendero. Dewa Khuresu´de nıka 4 çe z estê. Gêra Binene de 7 çeura teyna zu çe mendo. Şixaneku, Utu, Lonunê Suru, Kela u Xae tıptolê.

Wayrunê Bonêuzag´ı marê têlkerd ra. Va ke, „Keremê hora bêrê ita. Qırvanê ma esto.“ Ma ki şimê. Zumini di. Heto zura biu sa, heto binra ki biu mirozın. Her hetera ison gineno pıro ke, milletê ma her hetera bêwairo. Heniêpagu´de qırvani sarebırnay. Niaz u çıralixi kerdi vıla. Dara zerê milleti şikia. Millet mirozuno.

Heniêpagu´de mı resmê mezulunê kanu onti. Taê voşni hona payraê, taê biê ve çewt, taê ki dêmdiê. Hama sarê vosnu pêru hurendia vilide sıkıtê. Sare çelkerdo. Nia mezeli kistê. Taê vanê, Tertelê 1938´de sıkıte. Taê bini ki vanê, waxtê vali K. Güven´ide eskeri sıkıtê. Pê mezelu kaykerdene guna de gırsa. Sıkıtına mezelu wertê qomunê na dinade suzo de gırsu; cinayeto, qetlo. Wayirê milletê ma çino. Wele ve roştberunê u avukatunê Dêsmızuro bo.

KEMERÊ DUZGIN´İ

22. amnonia peenede (Ağustose) „Roza Hoviriardena Duzgın Bava”i bie. Hetê Qışli´de pêşê Koê Kemerê Duzgın´ira zu bonêcemi vırastu. Beledia Qışli, dolmuşı kira kerdi, millet bêpere berd ve Bonêcemi. Hama peocoy peyser Qıslê ardenede problem vêjia. Ma ki şimê. Rae hata ve Kertêkalmem´i rinde bie. Oradimma çolu, çağılı u kemerura bie ve çetine. Reisê Beledia Qışli, parlementer Qemer Genç, parlamentero kan Sinan Yerlika`ya ki amêy vi Bonêcemi. Oraganiza de rinde çine bie. Kaos bi. Ma ki, jê zafe milleti vêjaymê ser, şimê cor ko. Taê hata ve Heniêgoze, taê bini ki şı ve Eskeftêçeli.

CAMATÊ JİARA DUZGIN BAVA´İ

Na camat gama de hewla. Hama hona nênişto ro. Herkes hetê hora kaskeno. Na camat, jê zu camatê de sosyali rındi nêgureno. Milletê ma pia, hama seweta qomê horê gurenais hona nêmuso. Serdarê (başqan) Beledia Qışli u encümenê Qışli, taê mordemê belüê bini ki azaê na camatiê. İdarê camati Qıslê´dero. Hama Kemerê Duzgın´ide her hetera qontrol destê dırê mordemunê Gerawerti´dero. İ, jê vatena ho qırvano sarebırnênê, danê, anê, benê. Taê ki vanê na dırê çey eve niaz u çıralıx u qırvanunê jiarçünê Duzgın´i axsata (ticaret) kenê. Darea kêş memnun nio.

ALMANYA´RA Kİ İTİRAZ ESTO

Almanya´ra davadave 400 imzaura itiraz esto. Naê ke itiraz kenê, Duisburg u Ruhr´de weşia ho ramenê. Hama hama ke pêru ki dewunê Qışli´raê.

Ondera aşiretçeni hon dısmena milletê mawa. Daera zubiyaene u piagurenayis nêyeno meydan. Honde ke aşiretçeni biê, millet nêşikunu, seweta zu qomi piagurenayis bımuso. Honde ke seweta qomi gurenayis nêame ve meydan, Camatê Jiara Duzgın Bava´i ki karunê gırsu u hewlu nêşikino ke vırazo.

Bonêcem´i, bono de rındeko. Hewl vırastu. Dormede newe dari nê ro. Roze yena ke na dari benê gırs, benê kewe, şie danê. Qılauzê Duzgın´i aqıl u fam milletê ma do. Milletê ma ki hetê fami u izanira gırs bo, zu bo.

ELEKTİRİK U UWA BONÊCEMİ

Bonêcem'ide elektirik çino. Şebeka elektirik hata ve Kahlmem arda. Xêra Xızır'ra, nêjidi elektirik ki yeno bonêcemi.

Uwa Bonêcem'i kemia. Wazenê ke binenia Eskeftêodu'ra uwe biarê. Çewanê Camatê Jiara Kemerê Duzgın'i, uwa Heniêgoze hurendira nêlewnênê. Na xevererê ez biu sa. Çı ke millete ke sono Kemerê Duzgın'i, wazeno ke şero Heniêgoze'de kelê ho birbırno, momü era cı fio, uwa jiargoe bısımo. Hemi ki hona ke Esketêçeli nêşio, wazeno ke Heniêgoze'de helme raoreşio. Hama dara goze dirê serura avê çıği berda. Nıka uza viali nê ro. Zu mordemi ki uza, uwa Heniêgoze'ra milletirê çay vırastene. Zafe hermeti, cenci, cuamerdi wervay amey ve Heniêgoze. Uzara ki şı Eskeftêçeli.

Ma ke Eskeftêçeli'ra peyser cêrdimê ra, ameymê war, milleti çiçeği, wela Koê Duzgın'i ya ki çaxıle de Kemerê Duzgın'i kerdi teverik, hode yadigar ardi. Tainê ki uwa Heniêgoze kerde ve susu tey arde. Mı ve waa hora ki çiçeğe ke tiji rındi vêsênê, i kerdi arê, tey ardi Almanya. Nıka Almanya'de çe mıde ki teverikê Kemerê Duzgın'i esto.

KILMEK

Des u hire rozura têpia qelvê mı vileçewto. Ma Sultan Duzgın'ıra xatır wast, şimê Qıslê. Qıslê'de qomira xatır wast şimê Mamekiye. Uza ki naskerdoxura xatır wast niştımê otobosê Anqara. Her hetera biu mırozın ez. Zerê mı berva, hama çımunê mı heştiri tevernêday. Duzgın, Kures, jiari u diari bınê postalunê dısmeniderê uza. Hurdi işgalci ki wazenê ke, Dêsim Sunni Müslüman kerê. Hurdi işgalci wazenê ke, Zazay asimile bê; ya Tırk ya ki Khur bê. Hurdi işgalci wazenê Zazau bêwelat kerê.

Welatê ma, cao ke ma tede ameymê dina uzao. Hama bınê çifte işgaludero. Dugela Tirkia ve pkk'ra şeri u çerê Zazau kıstê. Cuaniki u cuamerdi nêmendê, çinê. Kok ardo. Dêsim ki, Zazay ki bêwairê nıka. Ga ke gına waro, serro kardi benê deyray. Ya ki, Malo bêwair beno ve boka vergu. Milletunê luku Dêsim u welatê Zazau işgal kerdo. Xayneni bia moda. Horo bomeni u xêgeni naene bia moda Dêsim'de.

Devrimo ke çepçü Dêsim'de vırastı nuyo.